

چرا پیامبر اسلام (ص) با عایشه و حفصه ازدواج کردند ؟

سؤال کننده : یداله تیرائی

پاسخ :

در مورد این ازدواج پاسخ های فراوان داده شده است :

پاسخ نقضی و اجمالی :

در ابتدا می توان پاسخی نقضی داد که :

رسول خدا طبق نظر اهل سنت علم غیب ندارد :

طبق نظر اهل سنت پیغمبر علم غیب ندارد و ازدواج و یا دوستی وی با کسی نمی تواند دلیل بر صحت عقاید و رفتار وی باشد .

علت همان علت ازدواج حضرت نوح و لوط با همسرانشان بوده است :

حتی اگر بگویند رسول خدا وی را می شناخته و با وی ازدواج کرده است ، علت ازدواج را همان علت ازدواج حضرت نوح و حضرت لوط با همسرانشان می دانیم . با اینکه در قرآن کریم آمده است که همسر حضرت نوح و نیز همسر حضرت لوط ، همراه و همنظر با دشمنان ایشان بوده اند .

پاسخ تفصیلی :

علت امتحان رسول خدا صلی الله علیه وآله و مردم بوده است :

در شعر زیبای حافظ می خوانیم :

من که ملول گشتمی از نفس فرشتگان قیل ومقال عالمی می کشم از برای تو

رسول گرامی اسلام در نهایت توجه به عالم بالا و مقام اقدس الهی بوده اند ؛ و حتی به قول شاعر نفس فرشتگان و هم صحبتی با ایشان برای رسول گرامی اسلام سخت بوده است ؛ زیرا نوعی اشتغال به غیر خداست .

اما خداوند هر کسی را به نوبه خود آزمایش می کند و برای آزمایش رسول خدا از ایشان خواست که با عایشه ازدواج کند و با این دستور ، در خانه وی کسی را قرار داد که می توانست مایه آزمایش ایشان باشد ؛ زیرا امتحان مردان بزرگ باید به بزرگی خود ایشان باشد .

اما چون این آزمایش می توانست سبب اشتباه برخی ، در مورد شخصیت واقعی همسران رسول گرامی اسلام باشد ، خداوند هم در قرآن با بیان برخی اشکالات و اشتباهات همسران رسول خدا و همسران پیغمبران گذشته ، راه هدایت را برای مردم باز گذاشته است .

به عنوان مثال در سوره تحریم آیه ده همسر حضرت نوح و همسر حضرت لوط را به عنوان دو نمونه برای کفار معرفی می نماید که با وجود حضور در خانه پیغمبران الهی ، باز گمراه شدند .

و در همین سوره در آیه 4 در مورد دو تن از همسران رسول خدا می فرماید :

إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ

سوره تحریم آیه 4

اگر (شما دو همسر رسول خدا) به درگاه خدا توبه کنید ، دل های شما به سوی او میل پیدا کرده است ، اما اگر علیه او بر یکدیگر کمک کنید در حقیقت خدا خود سرپرست اوست و جبرئیل و صالح مومنان (نیز یاور اویند) و گذشته از این فرشتگان نیز پشتیبان او خواهند بود .

و نیز در می بینیم که رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم در در مورد آینده ی برخی از همسران خویش سخنانی فرموده اند که می تواند ملاک تشخیص حق از باطل در موارد نیاز باشد . به عنوان نمونه می توان به روایتی که بخاری آن را نقل کرده است اشاره نمود که گفته است :

رسول خدا به خانه عایشه اشاره فرمودند و سه بار گفتند : فتنه (آزمایش) در اینجاست ؛ فتنه در اینجاست ، فتنه در اینجاست .

2873 - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطِيْبًا فَأَشَارَ نَحْوَ مَسْكَنِ عَائِشَةَ فَقَالَ هُنَا الْفِتْنَةُ ثَلَاثًا مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ

صحیح بخاری کتاب فرض الخمس باب ما جاء في بيوت ازواج النبي صلی الله علیه وسلم

رسول خدا به سخن ایستادند ، پس به سمت خانه عائشه اشاره کردند و سه بار فرمودند اینجاست فتنه ؛ همان جایی که امت شیطان ظهور می کنند .

یکی از اهداف ازدواج‌های پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) جهت سیاسی - تبلیغی بود ؛ یعنی با ازدواج موقعیتش در بین قبایل مستحکم گردد و بر نفوذ سیاسی و اجتماعی افزوده شود و از این راه برای رشد و گسترش اسلام استفاده نماید.

حضرت به خاطر دست یابی بر موقعیتهای بهتر اجتماعی و سیاسی ، در تبلیغ دین خدا و استحکام آن و پیوند با قبایل بزرگ عرب و جلوگیری از کارشکنی های آنان و حفظ سیاست داخلی و ایجاد زمینه مساعد برای مسلمان شدن قبایل عرب ، به برخی ازدواج ها رو آورد .

در راستای این اهداف پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) با زنان ذیل ازدواج کردند :

عایشه دختر ابوبکر از قبیله «تیم».

حفصه دختر عمر از قبیله بزرگ «عدی».

ام حبیبه دختر ابوسفیان از قبیله نامدار بنی امیه.

ام سلمه از قبیله بنی مخزوم .

سوده از قبیله بنی اسد.

میمونه از قبیله بنی هلال.

صفیه از بنی اسرائیل .

ازدواج مهمترین پیوند و میثاق اجتماعی است ، به ویژه در آن فرهنگ تأثیر بسیاری از خود به جا میگذارد.

در آن محیطی که جنگ و خونریزی و غارتگری رواج داشت ، بلکه به تعبیر "ابن خلدون" جنگ و خونریزی و غارتگری جزو خصلت ثانوی آنان شده بود ، **(مقدمه ابن خلدون (ترجمه) ، ج 1 ، ص 286)** بهترین عامل بازدارنده از جنگها و عامل وحدت و اُلفت ، پیوند زناشویی بود.

از این روی ، پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) با قبایل بزرگ قریش ، به ویژه با قبایلی که بیش از دیگران با پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) دشمن بودند ، مانند بنی امیه و بنی اسرائیل ، ازدواج نمود . اما با قبایل انصار که از سوی آنان هیچ خطری احساس نمیشد و آنان نسبت به پیامبر (ص) دشمنی نداشتند ، ازدواج نکرد.

گیورگیو ، نویسنده مسیحی می نویسد:

محمد (صلی الله علیه وآله وسلم) ام حبیبه را به ازدواج خود درآورد تا بدین ترتیب داماد ابوسفیان شود و از

دشمنی قریب نسبت به خود بکاهد. در نتیجه پیامبر با خاندان بنی امیه و هند زن ابوسفیان و سایر دشمنان خوین خود خویشاوند شد و ام حبیبه عامل بسیار مؤثری برای تبلیغ اسلام در خانواده های مکه شد.

محمد پیامبری که از نو باید شناخت ، ص 207.

در بعضی از تواریخ می خوانیم که پیامبر با زنان متعددی ازدواج کرد و جز مراسم عقد انجام نشد ، و هرگز آمیزش با آنها نکرد ، حتی در مواردی تنها به خواستگاری بعضی از زنان قبائل قناعت کرد.

و آنها به همینقدر خوشحال بودند و مباحثات می کردند که زنی از قبیله آنان به نام همسر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) نامیده شده ، و این افتخار برای آنها حاصل گشته است ، و به این ترتیب رابطه و پیوند اجتماعی آنها با پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) محکمتر ، و در دفاع از او مصممتر می شدند.

ام سلمه از طایفه بنی مخزوم - طایفه ابوجهل و خالد بن ولید - بود ، وقتی که رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) وی را به همسری خویش درآورد ، خالد بن ولید موضعگیری شدید خود را در برابر مسلمانان مورد تجدید نظر قرار داده و پس از مدتی نه چندان طولانی اسلام آورد.

پس از ازدواج رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) با جویریة و صفیه هیچگونه تحرکی را از سوی بنی نضیر و بنی مصطلق در برابر آنحضرت مشاهده نمی کنیم . از سوی دیگر ، مشاهده می کنیم که جویریة از جهت برکت آفرینی برای قوم و قبیله اش يك زن نمونه شناخته می شود ، و صحابه رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) یکصد خانوار از اسیران قوم و قبیله وی را بخاطر ازدواج پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) با او آزاد می کنند و می گویند: اینان خویشاوندان رسول خدایند! و پرواضح است که چنین منت گذاری بر يك طائفه و قبیله از سوی مسلمانان چه تاثیر بسزایی در عمق جان آنان داشته است.

بنابراین ، ازدواج پیامبر با عایشه و حفصه ، نه به خاطر نبودن زنی بهتر در آن جامعه و بلکه به خاطر مصالح مهمی بوده است که جز با ازدواج پیامبر با آن دو تحقق نمی یافته است .

موفق باشید

گروه پاسخ به شبهات

موسسه تحقیقاتی ولیعصر عجل الله تعالی فرجه الشریف

